

Budú židovskí rabíni preškoľovať kňazov?

Agnieszka Stelmachová

14. augusta 2019 ✚ Cirkev ✚ Cirkevná kríza

V posledných mesiacoch sa v Ríme uskutočnilo niekoľko podujatí svedčiacich o „vynikajúcich židovsko-kresťanských vzťahoch, ktoré podľa vyjadrenia viacerých predstaviteľov oboch strán nikdy neboli také dobré, ako dnes“ - píše Lisa Palmieri-Billigová, koordinátorka spolupráce Amerického židovského výboru (AJC) so Svätou stolicou.



Zdroj: flickr.com

Podľa autorky došlo v posledných mesiacoch k viacerým udalostiam potvrdzujúcim veľmi dobrý stav židovsko-katolíckych vzťahov. Spomenula okrem iného celoročný **cyklus prednášok** organizovaných Centrom kardinála Beu pre židovské štúdie na Pápežskej Gregoriánskej univerzite pri príležitosti 50. výročia úmrtia patróna – hlavného architekta koncilovej deklarácie Nostra Aetate a „následnej pokojnej revolúcie v medzináboženských vzťahoch“, a mimoriadnu **trojdňovú konferenciu pod názvom „Ježiš a farizeji“**, ktorú organizoval Pápežský biblický inštitút v spolupráci s Gregoriánskou univerzitou, AJC a ďalšími, za účasti medzinárodných vedcov zo všetkých oblastí súvisiacich s témou.

Okrem toho sa konalo trojdňové sympóziu na tému: „Ľudia, idey a obmedzenia voľného pohybu“ týkajúce sa globálneho fenoménu migrácie. Podujatie zorganizoval Medzinárodný katolícko-židovský výbor zložený zo zástupcov Vatikánskeho výboru pre náboženské vzťahy so židmi a Medzinárodného židovského výboru pre medzináboženské konzultácie IJCIC (ktorý sústreďuje najdôležitejšie židovské organizácie sveta).

V hlavnej synagóge talianskeho hlavného mesta sa pripomínalo 25 rokov diplomatických vzťahov medzi štátom Izrael a Svätou stolicou. Vychýrený zbor synagógy za účasti svetoznámych spevákov predstavil výber židovskej sakrálnej hudby so sprievodom povestných organov synagógy (tradičný nástroj rímskej komunity, neznámy v iných ortodoxných židovských komunitách). Podujatia sa zúčastnili vysokí vatikánski predstavitelia a predstavitelia talianskeho episkopátu, ako aj lídri diaspóry, hlavný rabín Ríma, Riccardo di Segni a veľvyslanec Izraela pri Svätej stolici Oren David.

Preškoľovanie katolíkov

Vatikánsky štátny sekretár, kardinál Pietro Parolin, pri tejto príležitosti predniesol dôležitý prejav a poukázal na záväzky oboch krajín rešpektovať náboženskú slobodu a bojovať proti antisemitizmu. – *Svätá Stolica a štát Izrael musia spojiť sily s cieľom podporovať náboženskú slobodu a slobodu svedomia, ako základnej podmienky pre ochranu dôstojnosti každej ľudskej bytosti a spoluprácu v boji proti antisemitizmu* – povedal.

„Niet pochyb, že najvyšší predstavitelia Vatikánu i ostatní lídri a intelektuáli katolíckej Cirkvi vnímajú citlivo túto tému a sú odhodlaní bojovať proti antisemitizmu vo všetkých jeho formách. Nanešťastie je tiež pravda, že pri súčasnom globálnom vzostupe antisemitizmu sa nenávistné staré stereotypy a predsudky, ktoré musia definitívne zmiznúť z každodenného používania, vracajú, a to dokonca aj v náboženskom kontexte,“ poznamenáva Palmieri-Billigová.

Americká židovská aktivistka pri Svätej stolici zdôrazňuje, že značnú rolu v tom zohrávajú dezinformácie a slabá osveta farníkov, duchovných, katolíckych pedagógov, ako aj žiakov a študentov od základných škôl cez stredné školy až po univerzity o obsahu a duchu oficiálnych dokumentov Vatikánskej a biskupskej konferencie, ktoré rozvíjali koncepcie *Nostra Aetate*.

„**Stopy starého, bludného a deštruktívneho učenia** plného dešpektu sa často objavujú v rôznych prostrediach. Neuádzajú sa na titulných stranách, ani sa nespomínajú vo verejných diskusiách, pretože často sa objavujú v úzkom kruhu, ďaleko od svetla reflektorov. Ich výsledky však cítiť na všetkých úrovniach, v každodennom diskurze i v intelektuálnych a cirkevných kruhoch,“ sugeruje Palmieri-Billigová.

Aktivistka vyslovuje poľutovanie, že v niektorých farských kostoloch v mestách „Castelli Romani“ okolo Ríma sa nikdy nespomína, že Pán Ježiš, jeho Matka a apoštoli boli Židia a že náš Spasiteľ sa nikdy nevzdal svojej židovskej identity. Podľa jej názoru by to však malo byť všeobecne známe, pretože to má „zásadný význam v kontexte dôležitého a opakujúceho sa odkazu na naše spoločné korene spomínané v slávnostných príhovoroch“.

Autorka ďalej vyslovuje poľutovanie, že „Ježišovo židovstvo bolo po stáročia odmietané v literatúre, umení, teológii a v náboženskom učení.“ Píše: „zní to absurdne, ale treba povedať, že Ježiš bol Žid; nebol kresťan“.

Aktivistka nemôže taktiež odpustiť katolíkom logiku uvažovania sprevádzajúcu katechizáciu. Spomenula príklad kňaza z farnosti, v ktorej sa údajne nikdy nespomínajú židovské korene Ježiša. Katechéta sa mal počas hodiny spýtať detí ohľadom Zmluvy s Pánom Bohom, čo sa podľa nich deje, keď niekto uzavrie zmluvu s určitou osobou, ale táto osoba dohodu nedodržiava. Všetci žiaci a študenti súhlasili s argumentom kňaza, že „ak jeden z partnerov nedodrží zmluvu, znamená to, že zmluva preňho už nie je dôležitá. Rovnako musel Boh hľadať iného partnera pre svoju zmluvu, aby nahradil toho, kto ju porušil. Židia nespoznali Mesiáša – Krista, takže my, kresťania, sme teraz novým Izraelom!“ – mal povedať katechéta.

Podľa Palmieri-Billigovej „všetky tieto kňazove výroky sú, samozrejme, v hrubom rozpore s listom sv. Pavla Rimanom 11:29, podľa ktorého: „Lebo Božie dary a povolanie sú neodvolateľné.“ Táto veta je tiež názvom úradného dokumentu vydaného Pápežskou komisiou pre náboženské vzťahy so Židmi, ktorý bol vydaný v roku 2015.

Ďalší prípad kritizovaný židovskou aktivistkou sa týka pracovníka Vatikánskeho rozhlasu, ktorý, keď hovoril o kresťansko-židovskom dialógu, vraj pripomenul, že „Židia zabili Krista!“.

Podľa autorky textu zverejneného na webovej stránke „Vatican Insider“ ide o „úplne absurdné a zároveň jedovaté obvinenie, ktoré je prejavom „pohrdania“ odsúdeného francúzskym historikom židovského pôvodu Julesom Isaacom, ktorý o tom hovoril s pápežom Jánom XXIII. Ten sa na základe toho pričínal o vypracovanie koncilovej deklarácie *Nostra Aetate*. Palmieri-Billigová tvrdí, že obviňovanie Židov z Ježišovej smrti pretrváva v „kruhoch, o ktorých by sme to nikdy neboli predpokladali“.

„Dokonca aj na vyšších úrovniach je často nedostatok informácií o Židoch a judaizme,“ čítame ďalej. Americká aktivistka uvádza vyhlásenie pomocného biskupa arcidiecézy Santiaga de Chile, Carlosa Eugenia Irrarazivala Errazuriza, ktorý nedávno prišiel o svoju funkciu kvôli verejnému vyhláseniu, že v židovskej spoločnosti stále dominujú muži, a „keď muž so ženou ide po ulici, žena kráča desať krokov za mužom“. Aktivistka poukazuje, že ide o zjavne falošný a negatívny opis, ktorý vznikol z nevedomosti o realite židovského života a tradície a zároveň je aj v úplnom rozpore s učením Cirkvi.

Tie najhoršie „lživé antisemitské“ tvrdenia – podľa autorky – sa recyklujú a stávajú sa bežnou súčasťou každodenných diskusií, pretože povojnové tabu už zaniklo. Treba bojovať proti „nebezpečným a zvráteným“ prejavom antisemitizmu a vzdelávať katolíckych pedagógov, aby si boli vedomí negatívnych dôsledkov, keď tieto veci zanedbajú či skresľujú v školských programoch na všetkých úrovniach a pri katechizácii detí vo farnostiach.

Preto sú veľké nádeje vkladané do záverov nedávnej konferencie pod názvom „Ježiš a farizeji“, ktoré treba šíriť, aby židovský svet, v ktorom Ježiš žil, bol chápaný v „kategóriách jeho bohatej historickej komplexnosti“.

Palmieri-Billigová pripomína, že tí, ktorí prežili šoa, už takmer všetci vymreli a nové generácie už nebudú môcť bezprostredne počúvať o najväčšej hrôze dvadsiateho storočia. Zostanú však výročia, spomienky, záznamy, multimediálna literatúra a umenie, ktoré – nech budú akokoľvek dokonale realizované – nezabránia návratu „antisemitskej nenávisti“, pokiaľ „nebudeme maximálne ostražitiť“. Preto – podľa jej názoru – veľa závisí od katechizácie detí, mládeže a dospelých o judaizme. „Vyučovanie náboženstva môže byť jedným z najúčinnějších a najmocnejších spôsobov a možno najdôležitejšou metódou na zohľadnenie historického kontextu, ktorý má byť pozadím pre správne chápanie Písma,“ čítame.

Autorka vyjadrila nádej, že vďaka „náprave“ a užšej spolupráci medzi katolicizmom a judaizmom dokážeme „korigovať“ učenie ako aj poznanie o oboch týchto náboženstvách.

Farizej, čiže dobrý Žid

Počas konferencie „Ježiš a farizeji, interdisciplinárne prehodnotenie“, ktorá sa uskutočnila od 7. do 9. mája na Pápežskej gregoriánskej univerzite, jej účastníci – katolícki a židovskí učitelia – tvrdili, že najmä v prípade kresťanov výraz „farizeji“ vyvoláva negatívne asociácie o zákonníkoch, ktorí strojili úklady proti Kristovi a nasledovali literu, nie srdce zákona. Biblické opisy môžu byť často nepochopené alebo môžu sa stať dôvodom pre predsudky, bigotnosť a zločiny proti Židom.

S účastníkmi konferencie organizovanej Pápežským biblickým inštitútom, Gregoriánskou univerzitou v spolupráci s Global Jewish Advocacy, talianskeho episkopátu a portálu VERBUM, sa stretol pápež František na súkromnej audiencii, pri ktorej sa na nich obrátil s osobitným posolstvom.

Rímsky biskup vyjadril nádej, že ich „dielo“ nájde širokú ozvenu a prinesie žiaduce ovocie vo forme vhodnejšieho a pozitívnejšieho učenia o farizejoch.

Účastníci stretnutia hovorili o interpretácii biblických udalostí a roli, akú reálne zohrali farizeji – najmä tí, ktorí boli Ježišovými nasledovníkmi – s cieľom zvrátiť negatívne vnímanie Židov a judaizmu. Hodnotil sa aj spôsob, akým sú prezentovaní farizeji v učebniciach náboženstva. Židovskí učitelia požadovali **cenzurovať katechizmy a kázne**, aby sa v nich eliminoval negatívny obsah.

– Je naozaj veľmi dôležité pochopiť, ako máme tento jazyk používať dnes, aby nebol urážlivý – povedal rabín David Rosen 7. mája počas úvodného zasadnutia. – **Mnoho kresťanov si neuvedomuje, že väčšina dnešných Židov sú potomkovia farizejov. Áno, tam má svoj zdroj rabínska tradícia! A keď použijete pejoratívny výraz „farizej“, to je pre Židov urážlivé –** argumentoval.

Medzi pozvanými vedcami a iniciátormi seminára bola aj Amy-Jill Levineová, redaktorka „Židovského komentára k Novému Zákonu“, obsahujúceho rabínsky výklad o tom, ako treba čítať svätú knihu kresťanov.

Pracuje na Vanderbilt University. Je tiež prvým židovským profesorom hosťujúcim na Biblickom ústave, kde vedie kurz o spôsobe, ako rozprávať o Ježišovi. 30. apríla sa stala členom programovej rady časopisu *Women-Church-World* vatikánskeho tlačového orgánu „L'Osservatore Romano“.

Levineová uviedla, že „sa zaujíma o to, ako informácie, ktoré boli prezentované na konferencii, môžu pomôcť v oblastiach, ako je učenie Cirkvi, formulovanie a možno zmena náboženskej terminológie, **eliminovanie súvislosti medzi používaním termínu „farizej“ a negatívnym vnímaním Židov**, vzhľadom na to, akú formu dnes nadobúda bigotnosť, a ako táto bigotnosť súvisí s konkrétnou skupinou a ako sa ďalej šíri.“

Levineová zdôraznila, aké dôležité je „pomáhať kňazom“, najmä tým, ktorí navštevujú jej kurz, aby vedeli ako rozprávať a učiť o Kristovi **a ako správne - po židovsky - interpretovať biblické fragmenty opisujúce skutky niektorých farizejov**. Ubezpečila, že jej študenti sú „úžasní“, pretože vďaka výučbe, ktorú vedie, budú môcť lepšie kázať a poukazovať na pozitívne vlastnosti farizejov.

Na druhej strane zasa pápež František vyhlásil, že „najnovší výskum ukazuje, že o farizejoch vieme menej, než si mysleli predchádzajúce generácie. Máme menej istoty o ich pôvode a o mnohom z ich učenia a konania. Preto interdisciplinárne skúmanie literárnych a historických otázok týkajúcich sa farizejov, ktorými sa zaoberá vaša konferencia, pomôže nadobudnúť pravdivejší pohľad na túto náboženskú skupinu a pomôže aj v boji proti antisemitizmu.“

Pápež pripomenul rabína Akivu, jedného z najznámejších rabínov druhého storočia a dediča farizejskej tradície, ktorý poukázal na stať v Lv 19, 18 „miluj svojho blížneho ako seba samého“, ako na veľký princíp Tóry.

Poznamenal, že takzvané „zlaté pravidlo“ (7, 12) s jeho rozdielnymi formuláciami, nie je pripisované iba Ježišovi, ale aj jeho staršiemu súčasníkovi Hillelovi, zvyčajne považovanému za jedného z vedúcich farizejov svojej doby, čias a že toto pravidlo sa nachádza už v deuterokánonickej Knihe Tobiaš (porov. 4, 15).

– *Láska k blížnemu tak predstavuje významný ukazovateľ pre uznanie príbuzností **medzi Ježišom a jeho farizejskými partnermi v rozhovore**. Určite kladie dôležitý základ pre akýkoľvek dialóg, najmä medzi židmi a kresťanmi, aj dnes* – potvrdil biskup Ríma. Zdôraznil aj to, že ak máme viac milovať našich blížnych, potrebujeme ich poznať a ak máme vedieť, kým sú, neraz musíme nájsť spôsob, ako prekonať dávne predsudky a aj preto bola táto konferencia zorganizovaná.

Pápež vyjadril nádej, že konferencia, ktorá dáva do súvislosti náboženstvá a vedné disciplíny v snahe dosiahnuť plnšie a presnejšie pochopenie farizejov, umožní predstavovať ich vhodnejším spôsobom vo vyučovaní a ohlasovaní. – *Som si istý, že toto skúmanie a nové spôsoby, ktoré sa otvoria, pozitívne prispievajú k vzťahom medzi židmi a kresťanmi, vzhľadom na čoraz hlbší a bratskejší dialóg. Nech nájde širokú ozvenu v rámci katolíckej Cirkvi i mimo nej, a vašej práci nech udelí hojné požehnanie Najvyšší, alebo Hašem, ako by povedali mnohí naši židovskí bratia a sestry.*

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/budu-zidovski-rabini-preskolovat-knazov/>